

Helsingin yliopisto - Helsingfors universitet - University of Helsinki ID 2000-334

Tiedekunta-Fakultet-Faculty Valtiotieteellinen tiedekunta		Laitos-Institution-Department Käytännöllisen filosofian laitos	
Tekijä-Författare-Author Mattila, Erika			
Työn nimi-Arbetets titel-Title Tieteen arvovapaudesta – tutkimus tieteen ja arvojen vuorovaikutussuhteista			
Oppiaine-Läroämne-Subject Käytännöllinen filosofia			
Työn laji-Arbetets art-Level Pro gradu		Aika-Datum-Month and year 2000-04-19	Sivumäärä-Sidantal-Number of pages 96
<p>Tiivistelmä-Referat-Abstract</p> <p>Tutkimuksessani olen käsitellyt tieteen arvovapauden vaatimusta osana laajempaa tieteenfilosofista keskustelua tieteen ja arvojen vuorovaikutussuhteista sekä analysoinut Max Weberin, Hugh Lacey'n ja Helen Longinon näkökannat arvovapauden vaatimukseen. Olen tutkinut arvovapauden vaatimuksen kolmea osatekijää, puolueettomuutta (I), neutraalisuutta (N) ja autonomiaa (A). Puolueettomuus edellyttää arvovapautta teorian muodostamisen ja hyväksymisen vaiheissa, neutraalisuus edellyttää, että hyväksytyt teorian johtopäätösten joukossa ei ole arvoarvostelmia ja autonomia edellyttää, että tieteellinen toiminta on ulkopuolisista tekijöistä ja vaikutteista vapaata. Nämä osatekijät edellyttävät jaoteltua tiedollisiin ja ei-tiedollisiin arvoihin.</p> <p>Arvovapausteetin riittämättömyys johtuu mielestäni tiedollisten arvojen ensisijaisuudesta niillä tutkimustoiminnan alueilla, joilla tulisi ottaa huomioon myös ei-tiedollisten arvojen vaikutus. Olen tutkimuksessani osoittanut, että analysoimieni näkökantojen perusteella ei voida muodostaa riittävää käsitystä tieteen arvovapaudesta, siksi olen päättänyt konstruoida uuden tulkinnan tieteen arvovapauden vaatimuksesta. Uuden tulkintani mukaan tieteen arvovapautta tulee tarkastella sekä teorianmuodostuksen tasolla että institutionaalisen tasolla.</p> <p>Teorianmuodostuksen tasolla tieteen arvovapaus on edellytys objektiivisen tieteellisen tiedon saavuttamiselle, jolloin ainoastaan tiedollisten arvojen vaikutus on sallittua. Teorianmuodostuksen tasolla hyväksytään puolueettomuuden (I) ja neutraalisuuden (N) teesien laajennetut muotoilut, jotka perustuvat Lacey'n argumenttiin. Institutionaalisen tasolla tulee ottaa huomioon tieteen ja yhteiskunnallisten toimijoiden vuorovaikutus. Tällä tasolla joudutaan hylkäämään perinteinen tulkinta tieteen autonomiasta, joka edellyttää tieteen täydellistä riippumattomuutta näistä toimijoista. Laajennan uudessa tulkinnassani autonomian teesiä siten, että se pyrkii säilyttämään tieteen riippumattomuuden, mutta kiinnittää huomiota myös ajankohtaisiin, esimerkiksi tieteellisen tutkimuksen rahoitukseen liittyviin tekijöihin. Tämän laajennuksen toteutan muodostamalla autonomiateesin Aw ja täydennysteessin F. Autonomiateesi Aw perustuu Weberin käsitykseen tieteen autonomiasta ja täydennysteesi F ottaa huomioon feministisen tieteenfilosofian vaatimusten mukaisesti tieteellisen tutkimuksen kontekstisidonnaisuuden ja tutkimukseen vaikuttavat ei-tiedolliset arvot. Muotoilemani uusi tulkinta nojaa käsittelemäni teoreettisiin lähtökohtiin eli Weberin metodologisiin kirjoituksiin, Lacey'n tieteenfilosofiseen lähestymistapaan ja feministiseen tieteenfilosofiaan, jonka edustajana olen käyttänyt Helen Longinon kirjoituksia.</p> <p>Tutkimukseni on rakentunut systemaattisesti ja lähestymistapani tutkimusongelmaan on käsiteanalyttinen. Keskeisinä lähteinäni ovat: Hugh Lacey: <i>Is Science Value-Free?</i> 1999, Max Weber: <i>Gesammelte Aufsätze zur Wissenschaftslehre</i> 1922 ja Helen Longino: <i>Science as Social Knowledge</i> 1990.</p>			
<p>Avainsanat-Nyckelord-Keywords</p> <p>tiede - arvot - neutraalisuus</p> <p>puolueettomuus - tieteenfilosofia - yhteiskuntatieteet</p> <p>autonomia - tieteen tutkimus - yhteiskuntatieteet</p> <p>Lacey, Hugh</p> <p>Longino, Helen</p> <p>Weber, Max</p>			
<p>Säilytyspaikka-Förvaringsställe-Where deposited</p> <p>Philosophica-kirjasto, Siltavuorenpenger 20 A, 3. kerros, Puh. 09-191 29247</p>			
Muita tietoja-Övriga uppgifter-Additional information			